

« Inimene peab uskuma seda, mis ta teeb. Kui sa oled laval, otsustad ainult sina, mida ja kuidas teha. Sel hetkel ei loe, mida keegi teine enne ütles või pärast ütleb. »

Andres Mustoneni arvates peab oma tegemistes olema üdini veendunud

ANDRES MUSTONEN: «Olen kogu
Tahan käia uut teed, mitte seda,

ANDRES MUSTONEN: «Olen kogu Tahan käia uut teed, mitte seda.»

• KAIS ALLKIVI
kais.allkivi@ohtuleht.ee

Dirigent ja viiuldaja Andres Mustonen on igipõline opositsionäär. Juba koolipoisina keeldus ta õpetajate käsul pikki juukseid maha lõikamast, nüüd sõdib ta kivistunud tavade ja arusaamade vastu muusikailmas, suurlandades enneolematul moel muusikastiile. Nii kohtuvad ka praegu väljavalitud «MustonenFestil» dissidentlikud heliloojad muusikud.

Laupäevani kestva «MustonenFestil» kogunevad tänava kultuurilised pagulased. Aukülaline, poola helilooja Krzysztof Penderecki, kirjutas vastupanuliikumise Solidaarsus palvel valitsusvastases demonstratsioonis hukkunute mälestuseks

«Lacrimosa», millest kasvas välja «Poola reekviem». Juudi päritolu Läti tšellist Miša Maiski pidi taluma Nõukogude võimu tagakiusamist, mis lukustas ta kaheks aastaks vanglasse ja töölaagrisse. Üle ei jäänud tal muud kui emigreeruda läände. Nagu teiselgi andekal juudi juurtega Läti muusikul, viiuldaja Gidon Kremeril, kes astub üles enda asutatud kammerorkestriga Kremerata Baltica.

«See ei olnudki otseselt nii teadlik valik, aga tuli sedasi välja, sest ma ise olen dissident – olen kogu aeg teisitimõtteleja olnud. Ma ei jookse selle järgi, mida arvatakse või räägitakse olevat. Minu jaoks ei ole midagi niisama, ma pean asjades ise veenduma,» põhjendab eksperimentaalse muusikafestivali hing Andres Mustonen.

«Miša Maiski interpretatsioon on ekstravagantne. Kindlasti ei saa paljud aru, miks ta mängib niimoodi, kui üldiselt mängitakse ju naamoodi. Aga mis tähendab «üldiselt mängitakse»? kü-

sib Mustonen retooriliselt ja vastab: «Käiakse lihtsalt teed, mis on käidud. Mina tahan käia uut teed, laotada enda ette kogu aeg värsket asfaldi, mitte nii, et tee on varem ette tehtud.»

Mustonen on tuntud suure muusikalise katsetajana. 40 aastat tegutsenud Hortus Musicuse liider rõhutab ikka ja jälle, et tegu pole vanamuusikaansambliga, vaid uue muusika ansambliga, kes segab vanaaegse muusikaga moodsaid stiile. Pidevalt on barokkmuusikaga seostatud Hortus proovinud endale omastest raamidest väljuda. Näiteks on koosseis seganud idamaist muusikat džässroki ja pungiga, miksitud isegi indiapärasest ja hevimuusikast.

Käimasoleval festivalil annab Hortus värvikireva improvisatsioonilise kontserdi koos Kremerata Baltica orkestriga: kavas on ühtaegu itaalia barokkhelilooja Arcangelo Corelli, gruusia nüüdishelilooja Gia Kantšeli ja meie oma Erkki-Sven Tüür. Eesti Filharmoonia kammerkoori-

ga kannab Hortus ette Saksa baroki esindaja Heinrich Schützi ja kaasaegse helilooja Heinrich Schützi loomingut.

Koolipõlvest saadik ei kõiguta Mustoneni see, mida teised temast arvavad. «Omal ajal ei julgenud paljud omale pikki juukseid kasvatada nagu rokkaritel, sest teised vaatavad ju imelikult. Mulle õeldi muusikakeskkoolis, et enne ei saa kooli tulla kui juuksed maha lõigatud. Panime siis juuksed kõrva taha peitu ja läksime kooli – peaasi oli, et need ei tohtinud lahtiselt kõrva peale kukkuda. Kuigi probleem oli ikka kogu aeg,» jutustab muusik. «Pikajuukselised olid riigikorra vastu protestijad. Pikkadel juustel oli filosoofia, see oli mõtlemise küsimus.»

Eesti vajaks ettevalmistuskoores

Mustoneni meelest peab artist olema kriitikale sama immuunne: «Inimene peab uskuma seda, mis ta teeb. Kui sa oled la-

val, otsustad ainult sina, mida ja kuidas teha. Sel hetkel ei loe, mida keegi teine enne ütles või pärast ütleb. Muusikakriitikute arvamused ei loe üldse mitte midagi. Kui sul aga endasse usku pole, siis väga ei tasuks lavale minna.» Mees lisab, et ei käiks ka ise esinemas, kui poleks oma tegemistes üdini veendunud.

Oma veendumusi väljendab Mustonen üldse julgelt. Hiljuti pälvits tähelepanu tema «Aktuaalses kaameras» öeldu, et Läti orkestri- ja koorimuusika tase on praegu Eesti omast tunduvalt professionaalsem. «Läti individuaalsed muusikud mängivad paremini, internatsionaalsemaid interpreete on palju rohkem, Läti orkester kõlab mahukamalt, suuremalt, rääkimata muidugi Läti kooridest,» sedastas aastakümnete jooksul mitut lätlaste kollektiivi – muu hulgas Latvija segakoori – juhatanud Mustonen. Ta leiab, et Eesti ei õigusta maailmas laialt levinud koorikultuurimaa mainet, mis

kogu aeg teisitimõtleja olnud.
eda, mis ette tehtud!»

aeg teisitimõtteleja olnud. mis ette tehtud!»

Vivaldi kohtub Cage'iga, Bach svingrokiga

Andres Mustonen korraldab iga-aastast muusikafestivali juba 25. korda. Teist aastat kannab barokkmuusikafestivalina tuntud sündmus «MustonenFesti» nime. «Varem oli festival väga tugeva barokikallakuga, aga ma ei mahu kunagi ühtegi lahtrisse. Ka varem ei olnud meie eesmärk teha ajaloolist muusikat, vaid luua uut muusikat, aga festivalikavas hakkas üldse üha rohkem olema 20. sajandi muusikat ja eksperimentaalkontserte. Seda ei saa enam barokifestivaliks nimetada, sest inimestel on eelarvamus,» seletab ta.

Uus nimi annab vabaduse: «Siin ei ole mitte

mingisugust ühte joont, ühte liini, vaid suurtest mastaapsetest oratooriumidest kuni džässimprovisatsioonideni ja erinevate ajastute muusika kokkupanekuni.» Näiteks Belgia barokkorkester B'Rock paneb kontsertidel «Vivaldi & Cage. Kahaksa aastaaega» kokku Antonio Vivaldi «Aasta-ajad» ja USA avangardisti John Cage'i keelpilli-kvarteti neljas osas. «MustonenFesti» galakontserdil esitab Johann Sebastian Bachi variatsioonid džässkvartett. «Tund aega Bachi svingroki võtmes! See on täiesti uus maailm!» ütleb korraldaja Mustonen joovastunult.

Mustonen toob näite, et kui-gi Metropolitan Opera taset võib pidada kõrgemaks, on ka Estonia Rahvusooper hea. Temagi tegevast meie ooperiartistidega meelsasti koostööd. Lisaks Händeli «Julius Caesarile», mille muusikaline juht ja dirigent ta on, on tema juhatusel Estonias peagi välja tulemas uus ooper.

Kuid mida siis teha, et lõunanaabreile järele jõuda? «Läti

koorikultuur on nii kõrge, sest seal on paremini otsuseid langetatud. Meil on kooridest ainult Ellerheinal järjepidevus: kontsertkoori kõrval ka ettevalmistuskoor ja mudilaskoor. Juba mitukümmend aastat on olnud vigane arusaamine, et hakkame täna midagi looma – kes vähegi viisi peab, hakaku aga laulma. Põhi tuleb alla luua!

Nagu ka orkestris ei saa mängida mitte keegi, kes ei ole hakanud lapseas instrumenti õppima,» selgitab Mustonen.

Tema sõnul on vaja peale kasvatada uus põlvkond lauljaid ja pillimängijaid, ent see võtab aastaid. «Praegune uus põlvkond juba ongi parem kui eelmine. Üldine tase tõuseb kogu aeg,» on Mustonen optimistlik ja täpsustab: «Ma ei taha öelda, et tase on kunagi olnud halb.»

Üks mure on tal veel. «Kultuurielus tuleks rohkem toetada noorte initsiatiivi. Kreisiexperimentaalseid ettevõtmisi, mitte eakate inimeste betoni-seeritud ja stagneerunud arusaamu või ikoonistunud nähtusi. Väljakujunenud tavadid tõstatatakse liiga tugevalt esile. Ärme unusta, et palju head muusikat on ajaloo loonud väga noored inimesed, näiteks Mozart ja Schubert oma noorusliku mõtlemisega,» toob Mustonen välja.

tänu laulupidudele ja Veljo Tormise kooriloomingule kujunenud.

Neile, kelles väljütlemine pahameelt tekitab, soovib Mustonen resoluutselt: «Tule siis mängi või laula sedamoodi, et nii ei öeldaks.» Ta toonitab, et võrdlus on suhteline. «Läti kollektiivide kvaliteet on parem, ma saan nendega paremaid tulemusi. Aga see ei tähenda, et meil on halb.»